

PROJEKTARBETEN

Användning av verk i eget arbete
med respekt för upphovsrättigheterna.

Användning av verk

- Man behöver i allmänhet tillstånd från upphovsmannen för att använda andras verk.
- Man behöver inte tillstånd för
 1. Användning av information, idéer och principer
 - Förutsatt att du använder dina egna ord
 - Kom ihåg källkritiken och källhänvisningarna.
 2. Användning av citat
 - Man kan ta direkta citat ur texter
 - Citatet måste ha ett samband med den egna texten och omfattningen ska vara ändamålsenlig
 - Man ska alltid ange källa och upphovsman.

Användning av verk

3. Man får använda verk som inte är skyddade av upphovsrätten.
 - Skyddstiden har gått ut, det vill säga det har gått 70 år från det år upphovsmannen avled.
 - Lagar, förordningar, myndighetsbeslut och -utlåtanden åtnjuter inte skydd av upphovsrätten.

4. Länkning

- Direktlänkar till den ursprungliga webbplatsen är tillåtna.
- Att bädda in videon o.d. i det egna arbetet kräver vanligtvis tillstånd, t.ex. en CC-licens.

Källan måste vara laglig, det vill säga delningen och spridningen ska ske med upphovsmannens tillstånd.

Licens för bruk av verk

Olika tillståndslösningar ger möjlighet att använda verk i eget arbete.

1. Med Kopiostos kopieringslicens får man kopiera bilder och textsnuttar för sina egna projektarbeten.
2. Upphovsrättsorganisationernas övriga licenser (t.ex. för musikanvändning)
3. CC, dvs. en Creative Commons-licens
4. Tillstånd har ansökts direkt från upphovsmannen eller rättsinnehavaren.

Användning av textmaterial

- Det är tillåtet att använda information och idéer.
- Det är tillåtet att göra direkta citat av text.
- Tillägg av en tidningsartikel, tabell eller textsnuttar som del av det egna arbetet
 - Med Kopiostos kopieringslicens får man kopiera utdrag ur böcker, tidningar, nätet osv. för skolprojekt som inte delas på nätet eller publiceras till exempel som tryckt publikation.
- Se till att källan är tillförlitlig och kom ihåg att hänvisa till den.

Användning av bilder

1. Bilder som du tagit själv får användas.
 - Kom ihåg att be om tillstånd att använda bilden av personerna som syns på bilden.
2. Med Kopiostos kopieringslicens som läroanstalterna har får man kopiera bilder från nätet och böcker till skolprojekt.
3. Bilder som är märkta med CC-licens får användas.
4. Bilder vars skyddstid inte längre är i kraft får användas.
5. Man kan också direkt be om tillstånd av upphovsmannen/fotografen för användning av bilden.

Kom ihåg att alltid ange bildens upphovsman eller fotografens namn.

Filmning och fotografering

- Man får fotografera på allmänna platser.
 - Platsens ägare kan förbjuda fotografering och filmning på en allmän plats.
- För publicering av bilder gäller andra regler än för själva fotograferingen eller filmningen.
- Publicering av en bild får inte kränka integriteten eller hedern på personen som figurerar på bilden.

Det lönar sig alltid att be om tillstånd för fotograferingen eller filmningen och för publicering av bilderna.

Användning av musik i bakgrunden

- Kontrollera musik- och ljudeffektsarkiven i videobearbetningsprogrammet (t.ex. iMovie eller Final Cut) och deras användningsvillkor.
- På nätet finns gratis musik som man får använda.
 - T.ex. CCMixer och Freesound.org
 - Kom ihåg att noggrant läsa igenom användningsvillkoren.
- Man får använda musik som man skapat själv.
- Mer information om användningstillstånd för musik fås av Teosto och Gramex.

Användning av videor

- För att använda en video eller en del av den i sitt eget arbete behövs tillstånd.
 - Man kan skaffa tillstånd av upphovsmannen / rättsinnehavaren (t.ex. videons producent)
 - Upphovsmannen kan ha tillåtit användning av videon genom en CC-licens. Läs noggrant igenom användningsrättigheterna.
- Man får länka direkt till en internetvideo.
 - Obs! Videon måste vara lagligt tillgänglig på nätet.
- För att framföra musik offentligt behöver man tillstånd.

Bearbetning av verk

- För att bearbeta ett verk krävs tillstånd av verkets upphovsman.
 - Till bearbetning räknas exempelvis bildbehandling, översättning av texter, redigering av videor eller att göra en ny version av ett musikstycke
- Upphovsmannen kan ha tillåtit bearbetning av sitt verk genom en CC-licens.
 - Läs noggrant igenom användningsvillkoren. Alla verk som delas med CC-licens får inte bearbetas.
- Kopioskos kopieringslicens ger rätt att öva bearbetning av verk, exempelvis översättning av text och bildbehandling, under lektionerna
 - Det bearbetade verket får inte delas på nätet eller användas i andra sammanhang än under lektioner
 - Licensen gäller inte audiovisuella verk, musikaliska verk eller utgivna läromedel
- Man får inte bearbeta ett verk på ett sätt som kränker upphovsmannen eller verket.

Kopioستos kopieringslicens

- En studerande eller lärare får
 - Kopiera eller skanna bilder och text från böcker, tidningar och andra publikationer
 - Från samma publikation 20 %, dock högst 20 sidor
 - En hel tidningsartikel, broschyr, reklam eller annat litet tryckalster. Från samma tidning får man kopiera högst 20 artiklar.
 - Från samma notpublikation får man publicera högst 10 sidor, dock inte mer än hälften av publikationen
 - Kopiera eller skriva ut bilder eller text från nätet
 - 20 bilder eller sidor från samma webbplats
- Kom ihåg att alltid ange källan.

CC-licenser

BY = verkets upphovsman måste anges

ND = ingen bearbetning av verket

NC = kommersiell användning av verket inte tillåtet

SA = en bearbetning av verket ska delas på nätet med samma CC-licensvillkor som det ursprungliga verket

- Innan du använder CC-licensierat material ska du kontrollera under vilka villkor upphovsmannen har tillåtit användningen av materialet.
- Licenssymbolen och upphovsmannens namn ska anges i det egna arbetet.
- Man ska alltid ge en länk till det ursprungliga verket i mån av möjlighet.

Källhänvisning

- När du använder material som andra skapat eller citerar en annan persons verk ska du ange upphovsmannens namn och källan i enlighet med god sed.

Modeller för källhänvisning

- Bok:
 - Upphovsman/män. Publikationsår. Bokens namn. Förläggare.
- Tidning:
 - Författare. Publikationsår. Artikelns namn. Tidningens namn. Utgivningsdatum eller tidningens nummer.
- Foto:
 - Foto: Fotografens namn
- Internetkälla:
 - Författare/utgivare. Titel. (Genre). Datum då sidan lästs. Tillgänglig: internetadress.
- Intervju:
 - Den intervjuade personens namn. Yrke. Företag/organisation. Datum för intervjun